

Sygn. akt I ACa 1188/17

I ACz 1200/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Mieczysław Brzdąk (spr.)
Sędziowie :	SA Elżbieta Karpeta SA Ewa Solecka
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2018 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa M. Z.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w J.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 12 lipca 2017 r., sygn. akt II C 224/17

oraz zażalenia pozwanej na rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w punkcie 2 wymienionego wyroku

- 1) zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, że zasądza od powódki na rzecz pozwanej 5 417 (pięć tysięcy czterysta siedemnaście) złotych z tytułu kosztów procesu;
- 2) oddala apelację;
- 3) zasądza od powódki na rzecz pozwanej 4 050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Ewa Solecka	SSA Mieczysław Brzdąk	SSA Elżbieta Karpeta
-----------------	-----------------------	----------------------

UZASADNIENIE

Powódka domagała się zasądzenia od (...) S.A. z siedzibą w J. 83.045,41 złotych oraz kosztów postępowania.

Na uzasadnienie żądania podała, że Sąd Okręgowy w Katowicach w sprawie II C 755/15 prowadził proces z powództwa powódki przeciwko pozwanej, w którym dochodziła ona roszczenia o zapłatę odszkodowania w wysokości kosztów rozbiórki budynku i garażu uszkodzonych w następstwie ruchu zakładu górniczego prowadzonego przez pozwaną. Powódka żądaniem pozwu objęła roszczenie o zapłatę odszkodowania w zakresie kosztów rozbiórki budynku i garażu w kwocie 70.000 złotych, a w procesie po przeprowadzeniu dowodów z opinii biegłego zostało udowodnione, że powódka nabyła roszczenie o zapłatę odszkodowania w zakresie kosztów rozbiórki budynku i garażu w kwocie 153.043,41 złotych. Powódka wywodzi z tego, że nie została jej zapłacona tytułem rozbiórki budynku i garażu kwota dochodzona pozwem, bowiem wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda w zakresie o to roszczenie odszkodowanie wysokości 70.000 złotych, gdyż taką kwotę wskazała w treści powództwa. Wyrok Sądu Okręgowego z 20 września 2016 w sprawie II C 755/15 jest prawomocny.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania, zarzucając, że powódka nie wykazała dochodzonego roszczenia, a odszkodowanie zasądzone w wyroku z dnia 20 września 2016 jest adekwatne do wysokości doznanej szkody. Nadto pozwana zarzuciła, że przedmiot objęty niniejszym pozwem był już rozstrzygany w ramach postępowania o sygnaturze II C 755/15, dlatego też zgłosiła zarzut powagi rzeczy osądzonej.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo i nie obciążył powódki obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania.

Swoje rozstrzygnięcie następująco uzasadnił.

Okoliczności sprawy w szczególności okoliczności wyroku zapadłego w sprawie II C 755/15 jak również opinia biegłego M. S. są niekwestionowane przez strony. Niekwestionowany jest fakt również, że strona powodowa nie żądała w tamtym postępowaniu tytułem kosztów rozbiórki budynku i garażu kwoty wyższej niż 70.000 złotych, a Sąd zaś nie orzekał ponad żądanie pozwu.

Wskazał Sąd Okręgowy, że w jego ocenie podstawę prawną żądania naprawienia szkody reguluje ustawa z 9 czerwca 2011, a w szczególności artykuł 144 ustęp 1, artykuł 146 ustęp 1 i artykuł 147 ustęp 1. Wskazał Sąd I instancji, że w oparciu o opinię biegłego ustalił, że rozbiórka budynku mieszkalnego jest konieczna i nieunikniona w przyszłości, bo stan budynku jest zły i się pogarsza, powodowie zaś muszą być przygotowani na poniesienie kosztów rozbiórki. Odwołując się do obowiązującej na gruncie prawa cywilnego zasady pełnego odszkodowania stosownie do postanowień artykułu 361 paragraf 2 Kodeksu cywilnego odszkodowanie nie może przewyższać poniesionej szkody, zaś rozmiar szkody wyznacza uszczerbek w majątku poszkodowanego spowodowany zdarzeniem, które wywołało szkodę. Powódka jak wynika z jej zeznań złożonych na rozprawie w dniu 28 czerwca 2017 budynku jak dotąd nie rozebrała, powódka też nie podnosiła, aby została wydana decyzja nakazująca jej rozbiórkę budynku czy też garażu. Nadto, powódka nie podniosła, aby wystąpiła o wydanie pozwolenia na rozbiórkę w trybie artykułu 32-34 Prawa budowlanego.

„W tej sytuacji oceniając rozmiar poniesionej szkody” Sąd Okręgowy uznał, że szkoda w majątku jeszcze nie powstała, a roszczenie o jej naprawienie nie stało się wymagalne. Aktualny stan budynku „powodów” (powódki) jest zły nie mniej jednak możliwe jest naprawienie szkody w nim występującej, wobec czego, ponieważ powódka budynek zamieszkuje i go użytkuje roszczenie jej jest, co najmniej przedwczesne „aby płacenie odszkodowania obejmującego koszty rozbiórki prowadziłoby do bezpodstawnego wzbogacenia powodów i tak też Sąd stwierdził Sąd Apelacyjny w orzeczeniu w

sprawie I ACa 1003/15”. Uznając zatem, że roszczenie jest przedwczesne, zaś koszty przez powódkę nie zostały udowodnione, Sąd Okręgowy powództwo oddalił „mając również na uwadze fakt, że powódka mogła w okresie od wydania wyroku do chwili obecnej wystąpić o wydanie pozwolenia na rozbiórkę, czy też przedstawić Sądowi decyzję nakazującą rozbiórkę budynku i wtedy ta sytuacja oceniana by była przez Sąd przez inny pryzmat prawa cywilnego, czyli konieczności poniesienia kosztów, które rozbiórka budynku i garażu byłaby uzasadniona i konieczna, zaś udowodniona by była poniesionymi kosztami rozbiórki i nie prowadziłyby do bezpodstawnego wzbogacenia ewentualnie w przypadku zasądzenia odszkodowania”. O kosztach postępowania orzekł Sąd na mocy artykułu 102 kpc mając na uwadze fakt, że powódka mogła być subiektywnie przekonana na podstawie opinii biegłego M. S., która zapadła w poprzednio toczącym się postępowaniu, że tytułem kosztów rozbiórki należy jej się kwota przekraczająca 150.000 złotych.

Wymieniony wyrok powódka zaskarżyła w całości zarzucając:

1. Naruszenie prawa materialnego, poprzez jego błędną wykładnię oraz niewłaściwe zastosowanie w zakresie art. 361 § 2 k.c. w związku z art. 144 ust. 3

w związku z art. 144 ust. 1 i ust. 2 w związku z art. 145 i 146 ustawy prawo geologiczne i górnicze, poprzez błędną wykładnię pojęcia szkody rzeczywistej, rozumianej przez sąd nie jako uszczerbek majątkowy, ustalony metodą dyferencyjnej (różnicowej), a wyłącznie jako nakład środków finansowych lub przynajmniej podjęcie czynności, w celu ich poniesienia na usunięcie szkody. Sąd poprzez błędną wykładnię pojęcia szkody, stosując błędnie art. 361 § 2 k.c. ustalił, że powódka skoro nie poniosła kosztów rozbiórki, nie przystąpiła do rozbiórki uszkodzonego w następstwie ruchu zakładu górniczego budynku, a nawet nie wystąpiła o pozwolenie na rozbiórkę do organu nadzoru budowlanego, to nie poniosła szkody i nie nabyła roszczenia odszkodowawczego.

2. Błędne ustalenia faktyczne, błędy w logicznym wnioskowaniu, orzekanie sprzecznie z zasadami doświadczenia życiowego, orzekanie przez uwzględnienie przesłanek pozaprawnych, jak brak wiary sądu co do przeznaczenia odszkodowania

w zakresie szkody w wysokości kosztów rozbiórki na dokonanie rozbiórki, jako przesłanki negatywnej ustalenia szkody, a dalej nabycia przez powódkę roszczenia

o zapłatę odszkodowania w zakresie roszczenia objętego żądaniem pozwu.

3. Naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na zaskarżony wyrok, a w szczególności:

– art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę wiarygodności materiału dowodowego

i oparcie orzeczenia na domniemaniu złej, a nie dobrej wiary w zakresie hipotezy przyszłego zachowania powódki, jako przesłanki nabycia roszczenia o zapłatę odszkodowania, w następstwie błędów wykładni pojęcia szkody, sprzecznie z art. 361 k.c. dorobkiem doktryny i ustalonej linii orzecznictwa. Okoliczność niezłożenia wniosku o zgodę na rozbiórkę uszkodzonego budynku, jest według sądu okolicznością, która stanowi o braku szkody, to jest braku uszkodzonego budynku wymagającego rozbiórki. Powódka konsekwentnie twierdziła, że ma zamiar rozebrać dom

i wybudować nowy, a plan powyższy nie ma alternatywy, gdyż utrzymanie aktualnego stanu zamieszkania w uszkodzonym budynku, stanowi zagrożenie wystąpieniem katastrofy budowlanej. Brak dowodów tak przeciwnych jak i na przeciwieństwo co do konieczności poniesienia kosztów rozbiórki, nie stanowi okoliczności, którą sąd ważył poprzestając na orzekaniu na zasadzie prewencji

w zakresie uniemożliwienia wydania kwoty odszkodowania na inne cele, niż rozbiórka budynku jako okoliczność, która przesądza o braku szkody w zakresie kosztów rozbiórki.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty powódka wniosła o:

1. Zmianę zaskarżonego wyroku w całości i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda 83 045,41 złotych z ustawowymi odsetkami od wytoczenia powództwa.

2. Zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności minimalnej stawki adwokackiej,

ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Pozwana w odpowiedzi na apelację wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od powódki kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwana wniosła też zażalenie na postanowienie o kosztach procesu zawarte w punkcie 2 wymienionego wyroku i domagała się zmiany zaskarżonego postanowienia oraz zasądzenia na jej rzecz 5417 zł z tytułu kosztów procesu jak również kosztów postępowania zażaleniowego, zarzucając m.in. że powódka uzyskała odszkodowanie w kwocie 370 000 zł wraz z odsetkami w poprzedniej sprawie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności należy ocenić zasadność zarzutu naruszenia przepisów postępowania jako, że ich prawidłowe stosowanie ma wpływ na dokonanie ustaleń faktycznych, które z kolei warunkują prawidłowe zastosowanie prawa materialnego.

Spośród wymienionych przepisów skarżąca zarzuca tylko naruszenie

art. 233§1 kpc. Przystępując do oceny tego zarzutu podkreślenia wymaga, że dla skuteczności zarzutu naruszenia wymienionego przepisu konieczne jest wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu, określenie, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności

i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając, względnie stwierdzenie, iż sąd pierwszej instancji rażąco naruszył zasady logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego i że uchybienie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy.

Tymczasem powódka nie wskazuje w apelacji jakie kryteria oceny naruszył Sąd I instancji i przy ocenie których konkretnie dowodów oraz z jakich przyczyn ustalenia Sądu I instancji są nieprawidłowe.

Z wymienionych przyczyn zarzut naruszenia art. 233§1 kpc okazał się bezzasadny. Podobnie ocenić należy zarzut błędnych ustaleń faktycznych, błędów

w logicznym wnioskowaniu, orzekania sprzecznie z zasadami doświadczenia życiowego oraz przez uwzględnienie przesłanek pozaprawnych.

Odnosnie wymienionych okoliczności podkreślić należy, że Sąd Okręgowy mógł odmówić wiarygodności twierdzeniom i zeznaniom powódki co do zamiaru dokonania rozbiórki uszkodzonego budynku, skoro poza własnymi zeznaniami nie zaoferowała ona jakichkolwiek innych dowodów, chociażby w postaci pozwolenia na rozbiórkę budynku czy też decyzji nakazującej taką rozbiórkę. Odnosnie tych okoliczności co do (nie)wiarygodności twierdzeń (zeznań) powódki podkreślić jednak należy, że nie mają one istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy bowiem sam zamiar dokonania rozbiórki uszkodzonego budynku nie przesądza o powstaniu szkody. Powódka nie doznała bowiem do tej pory uszczerbku majątkowego w postaci wydatków na rozbiórkę budynku.

Niewątpliwie koszty rozbiórki budynku, którego naprawa jest niemożliwa lub ekonomicznie nieopłacalna stanowią element odszkodowania należnego poszkodowanemu ruchem zakładu górniczego. Pomimo tego jednak, że naprawa budynku jest nieopłacalna i niewskazana nie można podzielić stanowiska powódki, że jej roszczenie o zasądzenie kosztów rozbiórki tego budynku jest wymagalne.

Stosownie do art. 361§2 k.c. odszkodowanie nie może przewyższać doznanej szkody, zaś rozmiar szkody wyznacza uszczerbek w majątku poszkodowanego spowodowany zdarzeniem, które wywołało szkodę. Powódka nie rozbrała do tej pory uszkodzonego budynku w związku z czym nie wydała na ten cel jakiegokolwiek środków pieniężnych. Nie można zatem uznać, że doznała szkody tylko z tego tytułu, że na jej nieruchomości jest posadowiony budynek uszkodzony

wskutek działalności górniczej pozwanej, za które to uszkodzenie wypłacono jej odszkodowanie. Ponadto bezsporne jest, że nie została wydana decyzja, nakazująca rozbiórkę tego budynku (w trybie art. 67 ust. 1 Prawa budowlanego), ani też powódka nie uzyskała pozwolenia na rozbiórkę budynku (w trybie art. 32 - 34 Prawa budowlanego). W tej sytuacji nie można przyjąć by w jej majątku powstała szkoda wobec czego trafnym jest stanowisko Sądu I instancji, że roszczenie powódki o naprawienie szkody jest niewymagalne.

Z powyższych przyczyn zawarte w apelacji powódki zarzuty naruszenia prawa materialnego, a to art. 361 § 2 kc, art. 144 ust. 3 w związku z art. 144 ust. 1 i ust. 2 w związku z art. 145 i 146 ustawy prawo geologiczne i górnicze okazały się bezzasadne.

Z powyższych wywodów wynika, że apelacja powódki okazała się nieuzasadniona w związku z czym, na podstawie art. 385 kpc ulegała oddaleniu.

Uzasadnione natomiast okazało się zażalenie pozwanej na rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w zaskarżonym wyroku. Jak wynika z motywów zaskarżonego wyroku, w tym rozstrzygnięcia o kosztach procesu, Sąd Okręgowy nie obciążył powódki tymi kosztami na podstawie art. 102 kpc, uznając, że powódka mogła być subiektywnie przekonana, na podstawie opinii biegłego wydanej w poprzednio toczącym się postępowaniu, że z tytułu kosztów rozbiórki należy się jej kwota przekraczająca 150 000 złotych.

Zgodnie z wymienionym przepisem w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów procesu albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Przepis art. 102 kpc nie precyzuje wprawdzie, nawet w sposób przykładowy, „wypadków szczególnie uzasadnionych”, tym niemniej sama jego redakcja wskazuje, że odstępienie od ogólnej reguły odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 § 1 kpc) jest dopuszczalne jedynie w wypadkach wyjątkowych.

Na podstawie bogatego orzecznictwa związanego z wymienionym przepisem można wskazać, że do wypadków takich zaliczono w orzecznictwie takie sytuacje gdy sprawa ma charakter precedensowy bądź podlega niejednoznacznym ocenom jak również gdy powód jest subiektywnie przekonany o słuszności żądania, które uległo przedawnieniu, stan majątkowy strony czy jej sytuacja życiowa.

Jak już wyżej wspomniano ocena, czy taki wypadek występuje w konkretnej sprawie pozostawiona została uznaniu Sądu, który powinien uwzględnić wszelkie okoliczności sprawy.

Wbrew jednak stanowisku Sądu I instancji całokształt okoliczności niniejszej sprawy nie zezwala na przyjęcie, że występuje w niej szczególnie uzasadniony wypadek zezwalający na nieobciążenie powódki kosztami. W szczególności nie jest wystarczające samo subiektywne przekonanie powódki o przysługującym jej roszczeniu. Niewątpliwie bowiem każda osoba wnosząca pozew do sądu czyni to w subiektywnym przekonaniu o przysługującym jej roszczeniu. W sytuacji gdy w sprawie nie występują inne, dodatkowe okoliczności wskazujące na zaliczenie ich do „szczególnie uzasadnionego wypadku” nie zachodziły podstawy do nieobciążania powódki kosztami procesu. Zażalenie pozwanej okazało się uzasadnione wskutek czego na podstawie art. 386§1 kpc w zw. z art. 397§2 kpc zmieniono postanowienie o kosztach procesu zawarte w zaskarżonym wyroku.

Z tej też przyczyny powódka jako przegrywająca sprawę w postępowaniu przed Sądem I instancji jako i Sądem Apelacyjnym obowiązana jest zwrócić pozwanej wynikające stąd koszty (art. 98 §1 kpc w zw. z art. 99 kpc).

Za przebywając od 1 czerwca 2018 r. SSA Mieczysław Brzdąk SSA Elżbieta Karpeta

w stanie spoczynku

SSA Ewę Solecką